

İletişimsizliğin Sonucu: Kuşak Çatışması¹

Prof.Dr. Mehmet Zeki AYDIN²

Son yıllarda toplumumuzda kuşaklar arası iletişimin azaldığı ve birbirimizi anlamadığımız, yetişkinlerin çocuk ve gençlerle çatıştığı dillendirilmektedir. Teknolojideki gelişmeler toplumsal değerleri de etkilemekte ve hızlı bir değişim yaşanmaktadır. Bu değişimi anlama ve yaşama konusunda kuşaklar arası anlayış farklılıkları çatışmalara sebep olmaktadır. Gerçekten de gençler ve yetişkinler birbirini anlamakta zorlanmaktadır. Konuyla ilgili şu örnek bu çatışmayı net bir şekilde ortaya koymaktadır. Üniversitedeki öğrencilerime, “Kendinizin ortaokuldaki halinizi düşünün ve bir de şundaki ortaokul öğrencilerini düşünün. Ne fark görüyorsunuz?” diye sordum. O kadar çok fark saydılar. Ben de “Siz aranızda 6-7 yıl olmasına rağmen bunları söylerseniz ben 40 yıl farkla neler söylerim.” dedim.

Kuşak çatışmasından kasıt, yetişmekte olan nesil (yani çocuk ve gençler) ile belli bir anlayış ve sosyal bakışı temsil eden yetişkin neslin arasındaki anlaşmazlıklardır.

Anne, baba, öğretmen ve yönetici olarak tüm yetişkin nesil, tarih boyunca gençlik çağını yüceltip, gençleri küçümsemek, onlara hep tepeden bakmak, eleştirmek; bilgisiz, beceriksiz, sorumsuz, haylaz, asi ve eğlence düşkünü olarak görme eğiliminde olmuşlardır. Bu bakış açısıyla, “Nerede bizim geçliğimiz.” diyerek acınmışlar, yitip giden gençliklerine ağlamışlardır. Bu, pek çok bilim insanı ve filozofun yazılarında da görülebilir. Örneğin, milattan önce VIII. yüzyılda yaşamış olan Hesiod şöyle demektedir: “Günümüzün gençleri öyle sorumsuz ve uçarlar ki, yarın ülke yönetimini üstleneceklerini düşündükçe umutsuzluğa kapılıyorum. Bize ağırbaşlı olmayı, büyüklerimize saygılı davranmayı öğretmişlerdi. Şimdiki gençler ise, ne, kural tanıyor, ne beklemesini biliyorlar. Üstelik duygusuz ve düşüncesiz davranıyorlar.” Sokrates de şöyle diyor: “Bugünün gençleri lüks ve gösteriş düşkünü, saygısız, başkaldıran, geveze ve obur yaratıklardır.”

Gençler de tarih boyunca yetişkin nesli hep tutucu, geri kafalı, uyuşuk, bencil, korkak buyurganlar olarak görmüşlerdir. Düşüncelerini eski, zevklerini bayat, kurallarını sıkı, yasaklarını da akıldışı bulmuşlar; her şeye hayır demeyi alışkanlık hâline getirdiklerinden yakınmışlardır. Bu gibi gençlerle, yaşlı kuşakların yargıları değişik, ama önyargılı tutumları ortaktır. Genel olarak gençler de yaşlılar da birbirlerinin hep olumsuz niteliklerini ön plana çıkarıyorlar. Bu vb. yakınmalardan anlıyoruz ki, yetişmekte olan çocuk ve gençlerle

¹ Bu yazı, “Nesiller Arası İletişimsizliğin Sonucu: Kuşak Çatışması”, **Din ve Hayat**, İstanbul 2014, sayı:22, ss.116-119’da yayımlanmıştır.

² www.mehmetzekiaydin.com Email:mzekiaydin@mynet.com

yetişkinler arasındaki kuşak çatışması üç bin yıl önce de vardı, şimdi de var, gelecekte de var olacak bir olgudur.

Kuşaklar arası çatışmanın en önemli sebebi her yaşın kendi özelliklerine göre, hayata ve olaylara bakmaları ve yorumlamalarıdır. Kuşaklar arası çatışma bir anlamda değer yargılarının çatışmasıdır. Değer yargıları bireyin yaş ve psikolojisine göre değişmektedir. Elli yaşındaki bir yetişkinle, on beş yaşındaki genç olaylara aynı gözle bakamaz. Genç insan, idealisttir, dünyayı düzelterek, henüz hayatın gerçekleriyle karşı karşıya kalmamıştır. Elli yaşındaki insan, hayatta geçirdiği kötü deneyimlerle birçok tecrübeler kazanmış, bu arada yaptığı mücadelelerle yorulmuştur. Elbette enerji dolu bir gençle yani delikanlıyla aynı fikirde olamaz. Bütün bunlar, her yüzyılda geçerli psikolojik gerçekliklerdir.

Günümüzde gençlerle, yetişkinler arasındaki çatışmayı artıran her zamankinden farklı bir gerçeklik de söz konusudur, o da toplumdaki çok hızlı değişimlerdir. Son iki yüzyılda özellikle de son yüzyılda toplumda neredeyse her şey değişmektedir. Özellikle sanayileşme ve kentleşmenin getirdiği sosyal ve ekonomik değişimler insanı âdeta şaşırtmaktadır. Buna bağlı olarak, düşünceler, değerler, inançlar, kısaca yaşama biçimi değişmektedir. Böyle bir değişimde kuşaklar arası çatışma daha da belirgin hâle gelmektedir.

20. yüzyılın baş döndürücü gelişmeleri kuşaklar arasındaki çatışmayı iyice su yüzüne çıkarmıştır. Bilimsel ve teknolojik yenilikler yaşama biçimlerini ve değer yargılarını değiştirmiş, yaygınlaşan eğitim ve iletişim araçları yepyeni uyanış ve biçimlenme getirmiştir. Uzayan eğitim dönemi, toplumda ki yerini almak için sabırsızlanan, büyük bir tüketici kesim yani gençlik meydana getirmiştir.

Çağdaş toplumlardaki aşırı uzmanlaşma öğretim süresini uzatarak gençlerin topluma karışmasını, özel bir becerisi veya yüksek okul diploması olmayan bir gencin iş bulmasını zorlaştırmıştır.

Tüm bu nedenler gençliğin belli bir kesiminin topluma yabancılaşması sonucunu doğurmuştur. Gençler yetişkinlerin dünyasına kuşku ve güvensizlikle bakıyorlar; bu dünya onlara karmaşık, soğuk, aşırı uzmanlaşmış, acımasız, insanı yiyen bir ortam olarak görünüyor. Coşkuları sönüyor, anlamlı bir meslek seçip girmenin zorlukları karşısında yılıyorlar, bu da onları toplumla bütünleşmekten alıkoyuyor.

Gençler anne babalarıyla en çok şu alanlarda çatışma yaşamaktadırlar:

1.Özgürlüğün kısıtlanması (Eve geliş gidiş saatlerinin belli olmaması, gece dışarı çıkma yasağı)

2.Gencin seçimlerine karışılması (Arkadaş seçimi, meslek, okul ve eş seçimi, kılık kıyafet)

- 3.Para harcama
- 4.Ailede evde bazı işlere yardımcı olmayla ilgili beklentiler
- 5.Siyasi konular
- 6.Sağlığa ve beslenmemeye dikkat etmeme,
- 7.Okul ve ders çalışmama sorunları
- 8.Eğlence tarzı
- 9.Dinî konular ve geleneklere bağlılık

Çatışma; anlamsızlık, karşıtlık, uyuşmazlık anlamına gelir. Çatışmalar düşünce, duygu, çıkar ve ayrılıklardan kaynaklanır. Bu nedenle insan ilişkilerinde tam bir uyum söz konusu değildir. Dışarıda çok uyumlu görünen insan ilişkilerinde bile anlaşmazlık, karşıtlık ve birbirini etkileme çabaları vardır. Bu nedenle çatışma hayatın ayrılmaz bir parçasıdır.

Yüksek seviyede olmamak şartıyla, kuşaklar arası çatışmaya, dinamizme yol açan bir etken olarak bakılabilir. Fakat çatışmanın yoğunluk kazanmaması, yıkıcı değil, yapıcı bir çizgide devam edebilmesi için anne baba ve yetişkinler ile gençlerin alabilecekleri tedbirler vardır.

1. Her şeyden önce, böyle bir çatışmanın normal olduğu kabul edilmelidir.
2. Yetişkinler, kendilerini çocuk ve gençlerin yerine; gençler de kendilerini büyüklerinin yerine koyarak empati yapmalıdır.
3. İyi bir iletişim ortamı sağlanmalıdır.
4. Gençleri dinleyip, anladıktan sonra, bazı gerçekleri bizzat yaşayarak öğrenmelerine fırsat verilmelidir.
5. Yetişkinler, çocuk ve gençleri, başkalarıyla ve hele kendileriyle mukayese etmemelidir. Çünkü şartlar değişmiştir ve eski geri gelmez; önemli olan mevcut duruma kendi kalarak, asıl değerleri koruyarak ayak uydurabilmektir.
6. Çocuk ve gençler başkalarının yanında eleştirilmemelidir.
7. Gençlerin de bir gün bazı gerçekleri görecekları hesaba katılarak sabırlı olmalıdır.
8. Çocuk ve gencin düşüncelerini ifade etmesine fırsat verilmelidir.
9. Enerjilerini faydalı bir yerde harcamaları için imkânlar oluşturulmalıdır.
10. Dünyayı ve değişen düşünce, inanç ve değerleri takip edilmelidir.
11. Karşılıklı sevgi ve saygının kaybolmamasına özen gösterilmelidir
12. Gençler, “büyüklerin evlatlarının kötü olmasını asla istemediğini; tecrübenin kolay kazanılmadığını” düşünerek büyüklerin tecrübesinden yararlanmalıdır.
13. Birbirini kırmadan orta yolu bulmaya dikkat edilmelidir. Bunun için birbirinin fikrini alarak istişareyle karar verip, sonuçlar paylaşılmalıdır.

Gençler akıl yürütmekten çok uygulamaya, kalıplaşmış işlerden çok yeniliklere yatkındırlar. Yaşlılığın verdiği olgunluk, geçmiş deneyimlerle ilgili işlerde yol gösterici olabilir ama yeni durumlar karşısında insanı şaşırır. Gençlerin yanlılıları insanı altüst edebilir. Buna karşılık yetişkinlerin yanlılıları olsa olsa işleri biraz yavaşlatır, verimi düşürür. Gençler altından kalkamayacakları işlere el atarlar; işleri kolaylaştıracaklarına daha çok karıştırırlar. Eldeki imkânları ve araçları düşünmeden hemen sonuca gitmek isterler. Rast gele öğrendikleri birkaç ilkeye saçma bir bağlılık gösterir, yenilik aramaktan çekinmezler. Bu da beklenmedik zorluklara neden olabilir. Yaşlılar ise serüvene yanaşmaz, uzun uzun düşünür, danişır, hep eksikler bulurlar, orta başarılarla yetinirler. Yaşlılarla gençlerden birlikte yararlanmak en yerinde iş olur. Böylece iki çağın karşılıklı üstünlükleri eksikliklerini giderir. Bunu en güzel şu atasözü açıklamaktadır: “Gençlik bilse, yaşlılık yapabilse.”

İki kuşak da kendine düşen bu görevleri yerine getirirse, kuşaklar arasında çatışma kalmaz veya en aza iner. Toplumlarda kişi “yalnız ben yaşamıyorum, benim gibi yaşayanlar var; onların da en az benim kadar düşüncesi, kişiliği, hakkı var.” diye düşünür ve ona göre davranırsa sorunlar ortadan kalkar veya en aza iner. Hoşgörü ve başkalarını kendi yerine koyma ahlakî değerler yerleşirse o toplumda güven o derece artar.

Bu konuda son sözü Sevgili Peygamberimize bırakalım:

“Küçüklerimize şefkat, büyüklerimize saygı göstermeyen bizden değildir.”